

# Kurumsal İzomorfizm Kapsamında Havacılık Sektörüne Ara İnsan Kaynağı Yetiştiren Meslek Yüksekokullarının Miyon Cümlelerinin İncelenmesi

**Başak BUCAK ALTIN<sup>1</sup>**

<sup>1</sup>Öğretim Görevlisi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Ankara Havacılık Meslek Yüksekokulu

Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği Programı, [bbaltin@thk.edu.tr](mailto:bbaltin@thk.edu.tr)

Geliş Tarihi/Received: 09.02.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 26.02.2022

e-Yayım/e-Printed: 28.02.2022

DOI: 10.52995/jass.1070789

ORCID: 0000-0001-8035-5319

## ÖZET

Miyon cümlesi bir işletmenin var oluş sebebini açıklamaktadır. Günümüzde pek çok işletme kurumsal internet sayfasında miyon cümlesini paylaşmaktadır. Miyon, işletmeleri birbirinden ayırt eden bir kavram gibi gözükse de aynı örgütsel alanda faaliyet gösteren işletmelerin birbirine izomorf/eşbiçimli hale gelmeleri nedeniyle miyon ifadelerinin de birbirine benzemesi söz konusu olmaktadır. Ülkemizde Sivil Havacılık Kurumları ve Yükseköğretim Kurumları kendi bünyelerinde güçlü kural koyucu örgütlerle şekillenmekte ve kendi içlerinde birbirine benzer hale gelmektedir. Bu çalışmada Pearce ve David'in ortaya koyduğu miyon cümlelerinde olması düşünülen 9 bileşen kapsamında, bünyesinde sivil havacılıkla ilgili en az bir ön lisans programı bulunan Meslek Yüksekokullarının miyon cümleleri, resmi internet sayfalarından temin edilerek içerik analizi ile incelenmiş ve kurumsal izomorfizm kapsamında değerlendirilmiştir. Bunu yapabilmek için önce yoğun bir literatür taraması yapılarak, miyon cümlelerine ilişkin daha önceden yapılan araştırmalara değinilmiştir. Bu çalışmayı, benzer diğer çalışmalardan ayıran özellik, Pearce ve David'in ortaya koyduğu 9 bileşenin ilk defa bir Yükseköğretim kurumunda uygulanmış olması ve daha önce üniversitelerin miyon cümleleri birçok kez incelenmiş iken Meslek Yüksekokullarına ait bir miyon cümlesi incelemesinin ilk defa ele alınmasıdır. Araştırmaya konu olan Meslek Yüksekokullarından hiçbiri aynı anda miyon ifadelerinin 9 bileşenini kullanmamaktadır ancak Meslek Yüksekokullarının % 81'nin, 5 ve üzerinde miyon bileşenini kullandığı yorumu yapılabilmektedir. Bu 9 bileşenden sırasıyla en çok kullanılanlar, ürün/hizmet, benlik kavramı ve müşteriler iken en az kullanılan çalışan bileşeni olarak bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Kurumsal İzomorfizm, Sivil Havacılık, Meslek Yüksekokulları, Yükseköğretim, Miyon Cümlesi

## Analysis of Mission Statements of Vocational Schools of Higher Education Which Are Training Human Resources To Aviation Industry in the Scope of Institutional Isomorphism

---

### ABSTRACT

The mission statement explains the reason of existence in organizations. Today, many organizations mission statements are declared on their website. Although the mission seems to be a distinguishing factor between organizations, the mission statements became similar due to organisations tend to become isomorphic; operating in the same organisational field. In Turkey, Civil Aviation Institutions and Higher Education Institutions are shaped by strong rule-setting organizations within themselves and became similar. In this study, the mission statements of Vocational Schools, which have at least one associate degree program related to civil aviation, were obtained from the official websites and, examined within the scope of 9 components considered to be in the mission statements by Pearce and David, through content analysis and evaluated within the scope of institutional isomorphism. In order to achieve that, an intensive literature review and previous researches were studied. The distinguishing quality of this study is; for the first time the 9 components by Pearce and David were applied in a Higher Education institution and also the first time to examine the mission statements of Vocational Schools, while the mission statements of universities have been examined many times before. None of the Vocational Schools studied in this research, use the 9 components of the mission statements at the same time, however, this study shows that 81% of the Vocational Schools use 5 or more mission components. The most used components of the nine are; product/service, self-concept and customers, while the least used one was the employee component.

**Keywords:** Institutional Isomorphism, Civil Aviation, Vocational High Schools, Higher Education, Mission Statement

---

### 1. GİRİŞ

Örgüt ortak amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelen insanlar tarafından oluşturulan bir bütündür. Üniversiteler de toplumdaki değişikliklere ayak uydurulması için var olan örgütler olarak tanımlanmaktadır. Örgütler stratejik açıdan ele alındığında bir takım benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Genel olarak örgütlerde problemler aynıdır, genel amaçlar da benzerdir; farklılık ise stratejiler ve örgüt misyonu gibi unsurlarda olabilmektedir (Diğer,2013:472--475).

Örgüt misyonu bir yönetim aracı olarak o kadar kabul görmüştür ki işletmelerin misyon ifadeleri dışında başka hiçbir şey içermeyen bestseller kategorisinde pek çok kitap bulunmaktadır (Bart ve Hupfer, 2004 :92). Bu hususta Graham ve Havlick'in (1994) misyon beyanları ile ilgili olarak ortaya koydukları "Mission Statements" adlı eserleri Amerika ve Kanada'da değişik sektörlerden 622 işletmenin misyon cümlesini içermektedir. Bart (2001,360) misyon ifadelerinin internet sayfalarında yayınlanmasını konu alan bir çalışma yaparak bir çok işletmenin kendi internet sayfalarında misyon ifadelerine yer verdiğini ortaya koymuştur.

Kelime anlamı, görev olarak çevrilebilecek miyon kavramının bünyesinde neler barındırdığı veya barındırması gerektiğine dair pek çok görüş vardır. Bu doğrultuda, bu çalışmada kullanılan ve genel kabul gören Pearce ve David(1987) tarafından yapılan çalışmadır. Bu çalışmada önce miyon ifadesinde bulunması gereken 8 değişken ortaya konulmuş ama sonradan yazarlar tarafından geliştirilerek 9 özellikli bir yapı haline gelmiştir. Miyon ifadeleri için kullanılacak böyle bir model aslında kurumlara özgü ve farklı olmaları gerektiği belirtilen miyon ifadelerini belirli bir oranda standartlaştırmaktadır. Farklı sektörde faaliyet gösteren işletmelerin miyon ifadeleri doğal olarak birbirinden farklılaşacak iken, aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelerin de miyon ifadeleri ister istemez benzeyecektir. Bu durum da Kurumsal Kuram çerçevesinde İzomorfizm kavramı ile açıklanmaktadır.

Bu çalışmada, sivil havacılık sektörüne ara insan kaynağı yetiştiren meslek yüksekokullarının miyon cümlelerinin incelenmesi, kurumsal izomorfizm kapsamında ele alınacaktır. Pearce ve David'in ortaya koyduğu miyon ifadelerinin bileşenleri "müşteri", "ürün", "pazar", "teknoloji", "varlığını sürdürme ve büyüme", "felsefe", "benlik kavramı", "kamusal imaj" ve "çalışanlar" başlığı altında ele alınarak, bünyesinde sivil havacılık alanında en az bir ön lisans programına sahip Türkiye'deki MYO'ların miyon cümleleri resmi internet sayfalarından temin edilmek suretiyle bu dokuz bileşen kapsamında incelenecektir. Çalışmanın temel sorusu aynı alanda faaliyet gösteren işletmelerin miyon cümlelerinin birbirine benzeyip benzemediğidir. Bunun için öncelikle miyon cümlelerine ilişkin literatür taraması yapılmış ve bu doğrultuda çeşitli araştırmalara rastlanılmıştır. Özellikle Yükseköğretim kurumlarında miyon cümlelerinin incelenip incelenmediğine bakılmış ve genellikle tek bir üniversitenin miyonunun incelenmesi ya da birden fazla üniversitenin miyon ifadelerinin karşılaştırılması şeklinde araştırmalara rastlanılmış ancak, Meslek Yüksek Okulları ele alınarak ön lisans düzeyinde bir miyon ifadesi araştırmasına rastlanılamamıştır. Ayrıca Pearce ve David'in ortaya koyduğu miyon ifadelerinin bileşenleri kapsamında da Türkiye'de yapılan araştırmalara rastlanılmış olup bunların hiçbirinde yükseköğretim kurumlarıyla ilgili bir kapsama rastlanılamamıştır. Bu çalışmada nitel bir araştırma yöntemi olan içerik analizi yardımıyla araştırmacı tarafından miyon cümlelerinde Pearce ve David'in ortaya koyduğu miyon ifadelerinin bileşenleri aranacak ve elde edilen bulgular tablolar yardımıyla yorumlanacaktır.

İzomorfizm kapsamında üniversiteler sadece YÖK (Yükseköğretim Kurumu) tarafından şekillendirilirken havacılıkla ilgili eğitim veren yükseköğretim kurumları SHGM (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü)'nin de yönetmeliklerini takip etmek zorundadırlar. Bu

doğrultuda araştırma kapsamında ele alınan miyon cümlelerinde izomorfizmin etkilerinin görülmesi beklenmektedir.

## 1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

### 1.1. Kurumsal İzomorfizm

Eşbiçimlilik anlamına gelen izomorfizm kavramı, hem Örgütsel Ekoloji hem de Kurumsal Kuram çerçevesinde ele alınmaktadır. Sargut ve Özen (2020:26) bu iki kuram çerçevesinde izomorfizmi ele almış ve kuramların temel soruları açısından farklılıklarını belirtmişlerdir. Örgütsel Ekoloji, örgütler neden bu kadar çeşitlidir sorusu üzerinde dururken, Kurumsal Kuramda, örgütler neden bu kadar benzer sorusuna yanıt aranmaktadır. Birbirinin karşıtı gibi görünen temel sorular, aslında iki kuramda da, örgütsel etkileşim sürecinin birbirini izleyen aşamaları üzerinde durduğu için, kolayca bütünleştirilebilmektedirler. Örgütsel Ekoloji, örgüt topluluklarını evrim kuramı çerçevesinde ele alarak ve eşbiçimlilik sürecini ekolojik şartlarda değerlendirerek örgütsel çeşitlilik kavramını anlatmaya çalışmaktadır. Kurumsal Kuram ise, bir örgütsel alan içinde önce örgütsel biçimlerde çeşitlilik olduğunu ancak zamanla aynı örgütsel alandaki örgütlerin birbirine benzeyerek eşbiçimli hale geldiklerini savunmaktadır.

Örgütsel Ekoloji kuramına göre, nüfusa sürekli yeni örgütler katılmaktadır. Bu süreç çeşitlenme, ayıklanma ve korunma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Çeşitlenme ile farklı özelliklere sahip değişik örgütlerin ortaya çıkması anlatılmaktadır. Çeşitlenme süreci sonunda ortaya çıkan örgütlerin çevre tarafından seçilip yaşama olanağı verilmesine ayıklanma denilmektedir. Ayıklanma sonucu hayatta kalan örgütler ise kurumsallaşarak korunma aşamasına ulaşmaktadırlar (Sargut, 2001: 117-121). Örgütsel Ekoloji kuramındaki kurumsallaşma sürecinde tek belirleyici unsur çevre olarak ele alınırken Kurumsal Kuramda çevre ve örgüt birlikte ele alınmaktadır.

Kurumsal Kuram ile birlikte örgüt araştırmalarında çevreye bakış açısı değişmiştir. Bu kuram ile sadece örgütün kendisi veya teknik çevresi yerine, örgütün yer aldığı sosyal çevreye odaklanmanın, örgütsel faaliyetleri anlamada daha açıklayıcı olabileceği anlaşılmıştır (Yıldırım, 2018: 99). Kurumsal Kurama göre, örgütler içinde yer aldıkları kurumsal çevre içerisinde, meşruiyetlerini sağlamak ve yaşamlarını devam ettirebilmek için, örgüt yapıları anlamında birbirlerine büyük oranlarda benzemek durumundadırlar (Özkan Canbolat ve Çeliksoy, 2018: 140). Belirsizlikten kaçınmanın yolu kurumsallaşma ile mümkün olmaktadır, bu nedenle bu yönde önlemler alan örgütler çevrelerine uyum sağlama çabası içerisinde birbirine benzemekte ve eşbiçimli hale gelmektedirler (Öztürk vd, 2019:34) Özetle, Kurumsal

Kuram temelde örgütlerin kurumsal bir çevrede var oldukları iddiasına dayanmaktadır (Leblebici,2004:286). Dolayısıyla Kurumsal Kuram kapsamındaki izomorfizm kavramı da kurumsal izomorfizm olarak ele alınabilmektedir.

Kurumsal Kuramcılar literatüre kurumsal izomorfizm kavramını kazandırmışlardır. Kurumsal izomorfizm örgütsel yaşamı anlamak için çok yararlı bir araçtır ve zorlama, taklit ya da normatif baskılarla ortaya çıkmaktadır (DiMaggio ve Powell, 1983: 150). Başka bir ifadeyle Kurumsal Kuram örgütlerin birbirlerine benzeme nedenlerini araştırmakta ve bu benzerliklerin sebeplerini zorunlu haller, belirsizliklerden kaçınmak ve mesleki özellikler nedeniyle kurumsallaşmış yapıların ve uygulamaların benimsenmesi olarak ifade etmektedir (Öztürk vd, 2019:47).

Örgütler bir yandan tarihsel olarak oluşmuş ve içine doğup büyüdüğü kurumsal çevre tarafından biçimlenirken, bir yandan da aynı çevre içindeki diğer örgütlerle etkileşim içine girerek, var olan kurumsal çevreyi yeniden şekillendirmekte ve değişmesini sağlayabilmektedirler (Sargut ve Özen, 2020: 24). Aslında kurumsal kuramın anlatmak istediği, çevrenin koymuş olduğu normlara uymak suretiyle örgütlerin hayatlarına devam edeceği stratejik bir tercih yapmak zorunda olduklarıdır (Leblebici vd 2012; 101). Bu durum izomorfizm çeşitleriyle açıklanabilmektedir.

İzomorfizm üç değişik şekilde ele alınabilmektedir (DiMaggio ve Powell, 1983: 150):

1. Siyasi etkilerden ve meşruiyet sorunundan kaynaklanan zorlayıcı izomorfizm;
2. Belirsizlik karşısında verilen standart cevaplar nedeniyle oluşan mimetik (taklitçi, öykünmec) izomorfizm
3. Uzmanlaşma nedeniyle normatif izomorfizm.

Zorlayıcı İzomorfizmde örgütün kendi inisiyatifi dışında bir benzeşme söz konusudur ve genellikle devlet kurum ve kuruluşları aracılığıyla ortaya çıkan baskıları ifade etmektedir. Öykünmec) İzomorfizm insanlar gibi kurumların da bilmediği bir çevrede diğerine benzeme eğilimine gireceğini savunmaktadır. Bu tür izomorfizmin belirsizliğe karşı bir savunma yöntemi olabileceği değerlendirilmektedir. Belirsizlik örgütleri taklitçiliğe itmektedir ve başarılı olabilmek için başarılı olan örgütleri taklit etmeye yöneleceklerdir. Normatif ya da Kuralcı izomorfizm aynı meslekteki uzmanlaşma nedeniyle firmaların birbirine benzemesini ifade ederken bu benzeşmenin nedeni profesyonelleşme olarak adlandırılmaktadır. (Di Maggio, Powell, 1983: 147-150).

## 1.2. Miyon Cümleleri

İşletmelerde miyon oluşturma, stratejik yönetim açısından oldukça önemlidir (Bolon, 2005, 2). Miyon, uzun dönemde işletmenin başarılı olabilmesi adına bir başlangıç noktası olarak ele alınabilir (Diğer,2013:9). İşletme yönetimi açısından miyon, işletmeye yön veren, anlam kazandıran ve benzerlerinden ayıran ortak değer ve görevler olarak ele alınmaktadır (Ülgen ve Mirze, 2013:173).

Miyon, örgütün kimliğini, gideceği yere ulaşmak için ne yaptığını belirtmekte ve böylece var oluş nedenini açıklamaktadır. (Çetin,2008:51) Örgütsel miyonunun iki önemli işlevi,işletmeleri benzer işletmelerden ayırt edebilecek özellikler taşıması ve örgütteki tüm insan kaynaklarınca paylaşılarak bir ortaklık sağlamasıdır (Ülgen ve Mirze, 2013:176).

Örgütlerin miyonlarını dile getirebilmek ve başkalarına aktarabilmek için, miyonlarını yazılı hale getirmeleri esastır. Yabancı literatürde “mission statement” olarak ifade edilen bu durum için ülkemizde kullanılan karşılıklar, miyon cümlesi, miyon beyanı, miyon ifadesi ya da miyon bildirisi şeklindedir. Bu hususta literatürdeki ortak görüş ise miyon cümlelerinin az ve öz olması, ancak kurumun amacını açıkça ifade edebilecek kadar bilgilendirici olması yönündedir.

Bir miyon bildirisi, bir parça kağıttan daha fazlası olmalı, işletmenin felsefesini ve amacını da açıklamalıdır. Bu bildiri örgüt üyelerine bilgi ve ilham veren, adeta yaşayan, nefes alan bir belge olmalıdır. Bir miyon ifadesi değerlerimiz nelerdir? ve niçin varız? sorularını cevaplamalıdır. (Benowitz, 2001:29) Miyon cümlelerinde işletmeye özgü yeterliliklerin nasıl farklılaştığını, rekabet üstünlüğünün ne olduğunun belirtilmesi gereklidir.Miyon cümlesinde kritik başarı faktörlerini ayrıntılı olarak ortaya çıkarmak gerekli değildir, ancak kalite, kalifiye işgücü, araştırma ve geliştirme nedeniyle, sunulan ürün veya hizmetlerin neden rakiplerinden daha iyi olduğuna dair bir genel bakış vermek, şirketi ilginç hale getirebilmekte ve satışların yanı sıra yeni yatırımların da yapılmasını sağlayabilmektedir (Calfee, 1993:55).

Miyon ifadelerinde genellikle üç unsur bulunduğunu ifade eden Powers (2012:281) bunları, ilk olarak tüm örgütsel kararların ve çabaların uyması gereken bir şemsiye, ikincisi çalışanları motive etmek için bir araç ve üçüncüsü kuruluşun ne yaptığını paydaşlara iletmek için yapılan bir açıklama olarak ifade etmektedir. Diğer de (2013:9) miyon kavramının bir görev tanımından ziyade bu görevi gerçekleştirmek için yapılmakta olan işlere de bir anlam kazandırması gerektiğini söylemektedir.

Miyon ifadelerinin içermesi gereken hususlarda da önerilerde bulunan Powers (2012:287), en önemli unsurun müşterilere odaklanmak olduğunu belirterek, bir işletme için esas miyonunun müşteri memnuniyeti olması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca miyonun uzun ömürlü ve engin bir yapıda olması gerektiği ancak mümkün olduğunca kısa, sade ve basit bir şekilde ifade edilmesi gerektiğini açıklamaktadır. Bunlara ilaveten miyonun üç farklı kullanımı olduğunu, bunların planlama, motivasyon ve tanıtım faaliyetleriyle ilgili olduğunu anlatmaktadır. Öyle ki miyon, alt düzey planların geliştirilmesi için net bir yön belirlemeli, tüm çalışanlar günlük işleriyle nasıl ilgili olduğunu açıkça anlamalı ve tüm paydaşlar şirketin neyle ilgili olduğu konusunda net ve gerçekçi bir izlenime sahip olmalıdır.

Kendi miyonu ve kimliğinin farkında olan bir işletmenin, var oluş nedenini tam olarak anlayamamış ve tanımlayamamış bir işletmeye oranla daha başarılı olacağı beklenmektedir (Ülgen ve Mirze, 2013:176-177). Bu sebeple, iyi bir miyon ifadesi, ortak ve iyi anlaşılabilir hedefleri gerçekleştirmek için örgütteki herkesi aynı yönde hareket ettirmeye odaklanmalı, kritik beceri ve yetenekleri göstermelidir (Calfee,1993:54). İyi bir miyon ifadesi, hangi müşterilere hizmet edileceğini, hangi mal ya da hizmetlerin üretileceğini, lokasyon olarak bu mal ve hizmetlerin nerde üretileceğini, felsefe olarak hangi ideolojinin izleneceğini içermelidir (Benowitz, 2001:29). İyi bir miyon ifadesinin örgüt performansını artırabileceğine dair çalışmalar bulunduğunu belirten Bart ve Taggar (1998, 18 -22) çalışanları motive etmek ve kaynakların verimli bir şekilde tahsis edilmesine yardımcı olmak için kullanılabilir bir miyon beyanının örgütler için faydalar sağlayabileceğini belirtmektedirler. Açıkça formüle edilmiş bir miyon bildirgesinin, çalışan memnuniyetini, örgüte uyumu ve şirkete bağlılığı artırabileceğini ve böylece olumlu çalışan davranışı ortaya çıkacağını ifade eden yazarlar, bunun da örgüt performansı üzerinde olumlu bir etkiye neden olabileceğini dile getirmektedirler.

Her işletmenin bir varlık nedeni veya miyonu olmasına karşın bunlar her zaman yazılı olmayabilir. Ancak büyük işletmeler genellikle miyon açıklamalarını yazılı olarak yapmaktadırlar (Ülgen ve Mirze, 2013:176). Etkili bir miyon ifadesinin çok uzun olmaması gerektiğini belirten David'e göre (2011:50), miyon ifadesinin kelime sayısı 250'den az olmalıdır. Ayrıca bir miyon cümlesinin etkili olabilmesi için işletmenin kendisiyle ilgili önemli konularda hem topluma hem de çalışanlarına yeterince bilgi verebilmesi gerekmektedir (Ülgen ve Mirze, 2013:176). Etkili bir miyon ifadesi bir kuruluş hakkında olumlu his ve duygular uyandırmalı, uzlaştırıcı, ilham verici ve kalıcı olmalıdır. İşletmenin sunduğu mal ve hizmetlerin faydasını tanımlamalı, işletmenin sosyal sorumluluğu olduğunu ve çevreye karşı sorumluluğunu ortaya koymalıdır. Etkili bir miyon ifadesi, firmanın başarısı

olduğuna, zamana ve yatırıma değer olduğu izlenimini vermeli, ancak parasal tutarları, sayıları, yüzdeleri, oranları veya hedefleri içermemelidir. Gelecekteki büyüme yönleri ve ileriye dönük dış ve iç analizlere dayanan stratejiler hakkındaki yargıları yansıtmalı ve alternatif stratejiler arasından seçim yapmak için yararlı kriterler sağlamalıdır (David, 2011:50-52).

Miyon ifadeleri ile ilgili olarak Pearce ve David tarafından 1987 yılında yapılan bir çalışma bu alandaki en önemli ve kapsamlı çalışma olarak kabul edilmektedir. Pearce ve David (1987:109-110) Fortune 500 listesine giren 61 işletmenin miyon ifadelerini inceleyerek daha iyi performans gösteren şirketlerin daha kapsamlı miyon beyanları olduğu sonucuna varmış ve bir miyon ifadesinin içermesi gereken sekiz bileşen ortaya koymuşlardır. Bunlar:”

1. *Hedef müşterilerin ve pazarların özellikleri,*
2. *Ana mal ve hizmetlerin tanımlanması,*
3. *Coğrafi alanın belirlenmesi,*
4. *Temel teknolojilerin tanımlanması,*
5. *Sürdürülebilirliğe, büyüme ve karlılığa bağlılık ifadesi,*
6. *Şirket felsefesindeki anahtar unsurların özellikleri,*
7. *Şirket benliğinin tanımlanması,*
8. *Firmanın istenen kamu imajının tanımlanmasıdır.”*

David (1989) yılında 75 büyük işletme üzerinde yaptığı benzer bir çalışmada incelediği işletmelerin genel müdürleri tarafından belirtilen miyon cümlelerine dayanarak bu bileşenlere ek olarak “çalışanlar” ile ilgili dokuzuncu bir bileşen eklemiştir. Böylece işletmelerin miyon cümlelerinin içermesi gereken 9 özellik ortaya konulmuş ve birçok çalışmada kullanılmıştır. Kemp ve Dwyer,(2003), 50 uluslararası havayolu şirketinin miyon ifadelerini inceledikleri çalışmalarında bu 9 bileşeni kullanarak, bu özelliklerle, miyon ifadelerinin değerlendirilmesi için pratik bir sistemin ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. (Kemp ve Dwyer, 2003, 637).

David (2011:51) miyon ifadelerinin içermesi gereken 9 bileşeni toplu olarak değerlendirmiştir. Bunlar Tablo-1’de gösterilmektedir.



**Tablo 1 . Miyon İfadelerinin Bileşenleri**

<b>BİLEŞENLER</b>	<b>AÇIKLAMALAR</b>
1 Müşteriler	Kimler işletmenin müşterileridir?
2 Ürünler veya hizmetler	Neler işletmenin başlıca ürün veya hizmetleridir?
3 Pazarlar	Neresi işletmenin coğrafi rekabet alanıdır?
4 Teknoloji	İşletme tarafından kullanılan teknoloji güncel mi?
5 Varlığını sürdürme, büyüme ve kârlılık	İşletme büyüme ve finansal sağlamlığa kendini adanmış mı?
6 Felsefe	İşletmenin temel inançları, değerleri, istekleri ve etik öncelikleri nelerdir?
7 Benlik Kavramı	İşletmenin kendine temel yeteneği veya temel rekabet avantajı nedir?
8 Kamusal imaj ile ilgili	İşletmenin sosyal, toplumsal ve çevreye karşı duyarlılıkları nelerdir?
9 Çalışanlarla ilgili	Çalışanlar işletmenin değerli bir varlığı mı?

Türkiye’de de miyon ifadeleri ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Doğan (2000), sanayi işletmelerinin miyon ve vizyon geliştirme çalışmalarını incelemiş; Barca ve Yıldırım (2003), miyon ifadelerinde sektörlerin rekabet dayanaklarını araştırmış; Yurtseven (2003), 5 yıldızlı otellerin üst düzey yöneticilerine anket uygulayarak miyon ifadelerinin içeriğini incelemiş; Coşkun ve Geyik (2004), miyon ifadelerinde yerelliğe yapılan vurguyu ele almış; Özdemir (2005), sektörlerine göre sanayi işletmelerinin miyon ve vizyon ifadelerini eşbiçimlilik açısından ele almış; Karabulut (2007) sanayi işletmelerinin yöneticilerine anket uygulayarak miyon ifadelerini incelemiş; Karabulut Temel (2007), sanayi işletmesinin miyon ifadelerinin içerikleri üzerinde durmuş; Acuner ve Genç (2008) Türkiye ve Avrupa işletmelerinin miyonunu paydaşlarla ilgili olarak değerlendirmiştir.

Pearce ve David’in ortaya koyduğu miyon ifadelerinin bileşenleri kapsamında da Türkiye’de yapılan çeşitli araştırmalara rastlanılmıştır. Bu çalışmaları birbirlerinden ayıran özellikleri uygulama alanları olmuştur. Köseoğlu (2008), KOBİ’ler; Köseoğlu ve Karabulut Temel (2008), İMKB Ulusal Endeksinde işlem gören işletmeler, Köseoğlu ve Ocak (2010),

hastaneler; Çuhadar ve Özmen (2008) ile Can Mutlu ve Karaca (2017) , aile işletmeleri; Köse ve Ayhün (2018), uluslararası havayolu şirketleri üzerinde araştırma yapmışlardır.

Bunların yanı sıra Şengel (2010), muhasebe meslek odası vizyon ve miyonu karşılaştırmalı olarak; Karabulut ve Köseoğlu (2010) İMKB Ulusal Tüm endeksinde işlem gören işletmeleri paydaşlara göre; Erol ve Kanbur (2014), farklı bileşenlerle işletmeleri miyon ve vizyon ifadeleri ile; Dörtüol (2015), işletmeleri dokuz bileşenden biri olan felsefe değişkeni ile incelemiştir.

### 1.2.1. Üniversitelerin Miyon Cümleleri

Üniversiteler büyümeyi yönlendiren, yeniliğe değerli bilgi girdileri üreten ve bu bilgiyi topluma aktaran güçlü aktörler olarak ele alınmaktadır (Goddard ve Vallance, 2012) ve genellikle üniversitelerin üç önemli miyonu eğitim-öğretim, araştırma ve sosyoekonomik çevre ile etkileşim olarak ele alınmaktadır (Sanchez-Barrioluengo,2014:1761).

Üniversitelerde miyon ve miyon cümlesi kavramına değinen çalışmaların başında Kotler ve Murphy (1981) tarafından yapılan ve yükseköğretimde stratejik planlamanın önemini vurgulayan bir çalışma gelmektedir. Kotler ve Murphy'e göre (1981:478-479) miyon bir örgütün temel amacı, yani başarmaya çalıştığı şey olarak tanımlamaktadırlar. Yükseköğretim kurumlarının miyonu daha büyük çevrelerde birşeyler başarmaktır. Bir kurumunun miyonunu incelemenin yararlı bir yolu, müşteri kim? müşteriye verdiğimiz değer nedir? işimiz ne olacak? işimiz ne olmalı? vb soruları cevaplamaktan geçmektedir. Basit görünen bu sorular, üniversitenin cevaplamaı gereken en zor sorular arasındadır. Başarılı kuruluşlar bu soruları sürekli olarak gündeme getirmekte ve düşünceli ve kapsamlı bir şekilde cevaplamaya çalışmaktadırlar. Çünkü iyi işlenmiş bir miyon beyanı, kuruma ortak bir fırsat, yön, önem ve başarı hissi vermektedir. Bu sebeple giderek artan sayıda okul resmi miyon beyanları yazmaya karar vermektedir, ancak bu kolay bir süreç değildir. Miyon, diğer her şeyi etkilediği için kritik öneme sahiptir. Miyon ifadesi, üniversite personelini, kurumun amacını gerçekleştirilmesine yönelik olarak bağımsız ama yine de birlikte çalışmasına rehberlik eden "görünmez bir el" olarak ele almaktadır.

Türkiye'de üniversitelerde miyon ile ilgili yapılan çeşitli çalışmalara rastlanılmıştır. Şimşek ve Balcı (2000), ODTÜ'nün mevcut ve gelecekteki miyonlarını incelemiştir; Erdem (2005), üniversitenin var oluş nedeni olarak ele aldığı miyon kavramını Pamukkale Üniversitesini inceleyerek ele almıştır; Antalyalı (2007), tarihsel süreç içerisinde üniversite miyonlarının oluşumunu incelemiştir; Doğan (2008), örgütlerin vizyon ve miyonlarının çalışanlar tarafından nasıl algılandığı üzerine Adnan Menderes Üniversitesi çalışanları

üzerinde bir araştırma yapmış; Özdem (2011), üniversitelerin miyon ve vizyon ifadeleri incelenmiş; Özmen ve diğ (2013), Üniversitelerin miyon ve vizyonlarını yıl bazında karşılaştırmalı olarak ele almış; Arabacı ve Şener (2014), üniversitelere ait miyon cümlelerini tematik açıdan incelemiştir Gözükara (2015), vakıf üniversitelerinin miyon ve vizyon cümlelerini üniversite rolleri açısından analiz etmiş; Ocak ve Karabulut (2017), Türkiye ve İngiltere’de olan üniversitelerin vizyon ve miyon ifadelerini incelemiştir; Taş ve diğerleri (2019), üniversitelerin stratejik plan çalışmaları doğrultusunda miyon, vizyon ve amaçlarını ele alarak Mehmet Akif Ersoy üniversitesini değerlendirmiş; Dağlar (2019), üniversitelerin stratejik planlarında ifade ettikleri stratejik amaçları tematik açıdan incelemiştir; Kuzu (2020),yerli ve yabancı üniversitelerin miyon ve vizyonları üzerine tematik bir araştırma yapmış; Öztürk Başpınar (2020) ise vakıf üniversitelerinin miyon ve vizyon cümlelerindeki etik vurgular üzerine bir araştırma yürütmüştür.

### 1.2.2. Kurumsal İzomorfizm ve Miyon Cümleleri

Miyonun, bir örgüte özgü ve özel olduğu, böylece örgütü diğer örgütlerden farklılaştırdığı kabul edilmektedir (Diçer,2013:13). Ancak Kurumsal Kuram yaklaşımında aynı alanda faaliyet gösteren örgütlerin yapı ve işleyişlerinde birbirlerine benzer hale gelecekleri ifade edilmektedir. Özkan Canbolat ve Çeliksoy’a (2018:140) göre, bir işletme hayatta kalmak istiyorsa çevresi ve aynı baskılarla mücadele eden diğer işletmelerle eşbiçimli yani benzer hale gelmektedir. Bu sebeple aynı kurumsal alanda faaliyetlerini sürdüren işletmeler örgüt yapısı anlamında ister istemez oldukça benzeşme göstereceklerdir. Bu benzeşmenin sebepleri ise Öztürk vd (2019:47) zorunlu olmak, belirsizlikten kaçınmak ya da mesleki özellikler nedeniyle kurumsallaşmış yapıların ve uygulamaların benimsenmesi olarak ifade edilebilmektedir.

Miyon ifadelerinin, diğer işletmelerin miyon ifadelerinden benzersiz bir şekilde farklı olması gerekmemektedir. İçermesi gereken temel özellikler açısından ele alındığında, aynı sektördeki işletmelerin benzer miyonlara sahip olması şaşırtıcı olmayacaktır (Powers, 2012:288). Kar amacı gütmeyen kuruluşların miyonları benzersiz olabilir ancak, benzer hedeflere sahip diğer kuruluşlardan, ne kadar farklı olduğu ile övünen her yeni işletme, zamanla meşru görünmek için diğer işletmelere benzemek durumunda kalacaktır (Katopol, 2016:2).

Bilaslova, R. And Lynn,(2007:782) Sloven işletmelerinin miyon cümlelerini inceledikleri çalışmalarında, Sloven yöneticilerin yerli şirketlerden ziyade çokuluslu şirketleri taklit etme yoluna girdiklerini, bu sebeple bu durumun miyon cümlelerine de yansımaları olduğunu belirttiktedirler. Taklit eden, başkalarının başarısını modelleyerek kendisi için başarı elde

etmek istemektedir. Kuruluşlar diğer kuruluşlar tarafından oluşturulan en iyi uygulamaları kullanırlar. Bu nedenle alandaki yerleşik veya başarılı kuruluşlara dayalı modelleme, belirsizlikleri azaltmaktadır (Katopol 2016:3).

Yapılan literatür araştırmasında Türkiye’de izomorfizm ve miyon kavramlarının birlikte ele alındığı çalışmaların oldukça az olduğu fark edilmektedir. Özdemir (2005), sektörlerine göre sanayi işletmelerinin miyon ve vizyon ifadelerini eşbiçimlilik açısından ele almış Altınışık ve Arslan (2013), Van ilinde ilköğretim okullarının stratejik planlarını taklitçi eşbiçimlilik açısından okulların stratejik planlarını inceleyerek; Zayımoğlu Öztürk ve Arslan (2014) ise aynı ildeki ilköğretim okullarında Stratejik planlama sürecinde görev alan okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerini almak suretiyle miyon, vizyon, temel değerler gibi ifadelerin taklitçi eşbiçimlilik anlamında benzerlik gösterip göstermediğini araştırmışlardır.

Köseoğlu ve Ocak (2010:77) hastanelerin miyon ifadelerini inceledikleri çalışmalarında miyon ifadelerinin birbirinden çok farklı olmadığını, bu ifadelerin genellikle 3 ya da 4 öge etrafında toplandığını, birbirinin taklidi şeklinde olduğunu belirtmektedirler. Can Mutlu ve Karaca (2017:72), aile işletmelerinin miyon ifadelerini analiz ettikleri çalışmalarında, miyon cümlelerinde benzer ifadelerin aranmasında aslında miyon cümlelerinin izomorf yani eşbiçimli bir yapıda olduğunu gösterdiğini ve genelleştirilmiş ifadeler içerdiklerini belirtmişlerdir Yazarlar yaptıkları araştırma sonucunda inceledikleri aile işletmelerindeki miyon ifadelerinin, çoğunlukla taklit olabileceği düşüncesinde olduklarını belirtmişlerdir. Köse ve Ayhün (2018:547), ise havayolu ittifaklarının miyon ifadelerini kurumsal eşbiçimlilik kapsamında ele aldıkları çalışmalarında, belirli hava yolu işletmelerinin miyon cümlelerinde normatif kurumsal eşbiçimlilik olduğuna ulaşmışlardır.

Köseoğlu ve Ocak (2010), Can Mutlu ve Karaca(2017) ve Köse ve Ayhün (2018) miyon cümlelerinde yer alan kavramları araştırdıkları çalışmalarında Pearce ve David tarafından ortaya konulan miyon ifadelerinin 9 bileşenini kullanmışlardır. Ancak ilki hastaneleri, ikincisi aile işletmelerini üçüncüsü ise hava yolu ittifaklarını konu almıştır.

### **1.3. Türkiye’de Üniversite Eğitimi ve İzomorfizm**

Her ülke kendine özgü bir kurumsal ortam yaratmakta ve yansıtmaktadır (Bilaslova, R. And Lynn,2007:776). Bu sebeple izomorfizm düzeyi ülkelerdeki kurumsallaşma düzeyi ile açıklanabilmektedir. Ayrıca bir ülke içinde faaliyet gösteren sektörlerin de izomorf olma durumları kendileriyle bağlantı kurumlara ve bunların özelliklerine göre değişebilecektir.

Aynı alanda faaliyet gösteren örgütlerin maruz kalacağı baskıların benzer olması ve faaliyet çevresinin bekleyiş ve zorlamaları doğrultusunda, benzer yapı ve işleyiş kazanmaları ile oluşan izomorfizm sonucunda, belirli bir örgütsel alandaki bütün örgütlerin aynı eşbiçimliliği göstereceği, böylece kurumsal eşbiçimliliğin ortaya çıkacağı ifade edilmektedir. Ayrıca yapısal eşbiçimliliğin yanı sıra belirli işleri yapma prosedürleri açısından da çevre ile izomorf hale gelmekte ve bu doğrultuda belirlilik sağlayarak, farklı uygulamaların yapılmasının önüne geçmek amacıyla, çeşitli talimatlar ve prosedürler yazılı olarak geliştirilmektedir. Bu sebeple işletmecilikte kurumsallaşma, işletmelerde sistem oluşturmakla başlamaktadır (Koçel,2018:375-376). Ayrıca, Kurumsal Kuramda örgütsel değişim de izomorfizm ile açıklanmakta ve değişimin kalıcı olabilmesi için değişim unsurlarının da kurumsallaşmasının gerektiği belirtilmektedir.(Yıldırım, 2018: 100).

Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarının yapı ve işleyişini belirleyen temel kuruluş Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'tür. Kurumsallaşma çerçevesinde ülkedeki bütün yükseköğretim kurumlarını çatısı altında toplayan YÖK ayrıca 2547 sayılı Yükseköğretim Kanuna göre hareket etmektedir. YÖK, Türkiye'deki bütün yükseköğretim kuruluşları için zorlayıcı izomorfizme sebep olmaktadır. Zorlayıcı izomorfizm genellikle devlet kuruluşları aracılığıyla gündeme gelmektedir ve ilgili kurumların kendi inisiyatifi dışında bir benzeşmeye sebep olmaktadır. Türkiye'deki bütün üniversiteler için YÖK kural koyucu bir kuruluştur.

2547 Sayılı Kanununun 4. Maddesi yükseköğretim kurumlarının amaçlarını açıklamaktadır. Bu amaçlar arasında bilimsel çalışma ve bilgi üretmek, ulusal kalkınmaya destek olmak, diğer kurumlarla işbirliği yapmak, çağdaş gelişmeye katkıda bulunmak gibi ifadeler yer almaktadır. 2547 Sayılı Kanununun 12. Maddesinde ayrıca Yükseköğretim kurumlarının görevleri sıralanmıştır. Bu görevler amaçlarla paralel olarak eğitim-öğretim faaliyetleri yapmak, bilimsel araştırma yapmak, teknoloji üretmek, bilgiyi yaymak, insan kaynağını yetiştirmek, danışmanlık yapmak, meslek elemanlarının yetişmesini sağlamak, ülkenin her alanda gelişmesini sağlamak vb. şeklinde sıralanabilir.

Erdem (2005), Üniversitelerin var oluş nedeni olarak ele aldığı miyon kavramına yönelik araştırmasında üniversitelerin miyon bildirimlerinde yasal düzenlemelerden esinlenildiğine dikkat çekmekte ve 2547 sayılı kanununun 4. Maddesinde yer alan "eğitim-öğretim", "bilimsel araştırma" ve "topluma hizmet" kavramlarına vurgu yapmaktadır. Kuzu (2020) ise, üniversitelerin miyon ifadelerinde en çok yer alan kelimelerin "eğitim", "bireyler", "araştırma", "evrensel" ve "bilimse"1 olduğu ve üniversitelerin miyon ve vizyon ifadelerinin oldukça benzer olduğunu ifade etmektedir.

### 1.3.1. Türkiye’de Sivil Havacılık Alanında Ön lisans Eğitimi ve İzomorfizm

Türkiye’de Sivil Havacılık alanında yükseköğretim ön lisanstan doktora kadar bütün düzeylerde verilmektedir. Havacılık Kurallarının kanla yazılı olduğuna dair söylem vardır. Havacılık öyle bir alandır ki ülke ekonomilerine katkısını bir yana bırakırsak bu alanda yapılabilecek her türlü hatanın maddi-manevi, insan ve makine boyutlarında, oldukça ciddi olumsuz sonuçları olacağı tartışılmaz bir durumdur. Ayrıca kurumsallaşmanın en katı hallerinin görüldüğü sektörlerden biri olarak yorumlanabilir. Ulusal ve uluslararası alanda havacılık alanında birçok kural koyucu kuruluş bulunmaktadır. Türkiye için sivil havacılık alanındaki otorite Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM)’dir. Başka bir ifadeyle sivil havacılıktaki zorlayıcı izomorfizmi yaratan kuruluş SHGM’dir.

SHGM, sivil havacılık alanında herhangi bir faaliyette bulunan bütün kuruluşlar için yönetmelikler, talimatlar, genelgeler vb. yayınlamakta ve sıkı bir denetim sağlamaktadır. Bu çerçevenin içine sivil havacılık alanında eğitim veren bütün yükseköğretim kurumları da girmektedir. Sivil havacılık ile ilgili eğitim veren yükseköğretim kurumlarının en temel özelliği iki zorlayıcı kurum tarafından şekillenmeleridir. YÖK ve SHGM bu eğitim kurumlarını eşbiçimli olmaya zorlamaktadır.

Bir kurumsal çevrede yasa veya kurallara uymamanın bir zorunluluğu ya da yaptırımı yoksa, zorlama eşbiçimlilik ortaya çıkmayacak, kurumlar genel hatlarla birbirine benzese bile genelden farklılaşan örgütler ortaya çıkabilecek ve varlıklarını sürdürebileceklerdir. (Leblebici, 2004: 288). Bu durum sivil havacılık alanındaki eğitim veren ve YÖK’e bağlı olan eğitim kurumları için söz konusu olmamaktadır.

SHGM ve YÖK, 2012 Kasım ayında bir işbirliği protokolü hazırlayarak birlikte çalışmaya başlamışlardır. Bu protokol kapsamında sivil havacılığın tüm alanlarını kapsayacak şekilde üniversitelerde ilgili bölüm ve programların açılması, müfredatlarının oluşturulması, isim ve müfredatlarının standartlaştırılması gibi hususlar yer almaktadır. Bu doğrultuda üniversite temsilcileri ile YÖK ve SHGM temsilcilerinden oluşan bir Sivil Havacılık Komisyonu kurularak belirli aralıklarla bir araya gelmek suretiyle üniversitelerde verilen havacılık eğitimleri doğrultusunda kararlar vermektedirler.

Türkiye’de ön lisans eğitimi, Meslek Yüksekokulları (MYO) aracılığıyla verilmektedir. Sivil Havacılık alanında verilen iki yıllık ön lisans programları Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği, Sivil Havacılık Kabın Hizmetleri, Uçak Teknolojisi, Hava Lojistiği ve Uçuş

Harekat Yöneticiliği olarak belirlenmiştir. Bu programlardan Hava Lojistiği dışında bütün programlar için SHGM'nin yetki vermesi söz konusudur. Bu yetkiye sahip kuruluşların eğitimleri SHGM tarafından onaylanmaktadır. Bu suretle öğrenciler, üniversite eğitimleri sonucunda hem üniversite diplomasına hem de alanlarında sivil havacılık sertifikalarına sahip olmaktadır. Bu durumun özellikle öğrencilerin mezun olduktan sonra işe girmelerinde bir rekabet avantajı yaratacağı düşünülmektedir. Bu alanda ilk defa bir MYO yetki aldıktan sonra diğer okulların da bu yetkiye sahip olmak istemeleri sonucunda kurumsal biçimciliğin başlamış olduğu söylenebilmektedir.

## **2. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ**

### **2.1. Araştırmanın Amacı**

Kurumsal izomorfizm kapsamında havacılık sektörüne ara insan kaynağı yetiştiren meslek yüksekokullarının miyon cümlelerinin incelenmesi başlığı altında yürütülen bu çalışmada, temel amaç, aynı sektörde faaliyet gösteren işletmeler olarak değerlendirilebilecek sivil havacılık alanında ön lisans eğitimi veren MYO'ların kurumsal izomorfizm doğrultusunda, miyon ifadelerinde bir benzerlik olup olmadığını araştırmaktır.

### **2.2. Araştırmanın Önemi**

Miyon Cümlelerine ilişkin literatür taraması yapılmış ve bu doğrultuda çeşitli araştırmalara rastlanılmış ve kavramsal çerçeve içerisinde bunlara yer verilmiştir. Ancak,

1. Bu araştırmalar içerisinde Üniversitelerin miyon cümlelerine yönelik olan araştırmalarda, genellikle tek üniversitenin miyonunun incelenmesi ya da birden fazla üniversitenin miyon ifadelerinin karşılaştırılması şeklinde, ve çeşitli tematik ifadelerle yapıldığı gözlemlenmiştir. Literatürde Meslek Yüksek Okulları ele alınarak ön lisans düzeyinde bir miyon ifadesi araştırmasına rastlanılamamıştır.
2. Bu araştırmalar içerisinde, Pearce ve David'in ortaya koyduğu ve miyon ifadelerinde bulunması gereken dokuz bileşenin ele alındığı çalışmalara rastlanılmıştır, ancak bu dokuz bileşenin kullanıldığı ve yükseköğretim kurumlarını ele alan bir araştırmaya rastlanılamamıştır.

Belirtilen bu iki husus doğrultusunda çalışmanın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca kurumsal eşbiçimcilik kapsamında üniversiteler, sadece YÖK tarafından şekillendirilirken, havacılık eğitimi veren bütün üniversiteler aynı zamanda SHGM'nin de yönetmeliklerini de takip etmek zorundadırlar. Bu doğrultuda araştırma

kapsamında ele alınan miyon cümlelerinde izomorfizmin etkilerinin görülmesi beklenmektedir.

### 2.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırmanın amacı ve önemi doğrultusunda, bünyesinde sivil havacılık alanında en az bir ön lisans programına sahip Türkiye'deki MYO'ların miyon cümleleri resmi internet sayfalarından temin edilerek Pearce ve David tarafından ortaya konulan miyon cümlelerinin dokuz bileşeni kapsamında incelenmiştir.

Araştırma için ilk önce, Türkiye'de havacılık alanında eğitim veren ön lisans programları, Yüksek Öğretim Program Atlası (yokatlas.yok.gov.tr) internet sitesi aracılığıyla bulunmuştur. Ardından bu programlardan en az birini bünyesinde bulduran MYO'lar ve bağılı buldukları üniversiteler belirlenmiştir. Türkiye'de 48 farklı üniversitede toplam 51 MYO'da havacılık ile ilgili en az bir programın olduğu tespit edilmiştir. Üniversite ve MYO sayıları arasındaki fark 3 üniversitede 2 farklı MYO'da verilen programlar olması nedeniyledir.

MYO'ların bağılı buldukları üniversitelerden ayrı olarak belirli bir mesleğe yönelik olarak eğitim faaliyetlerini yürütmeleri sebebiyle bünyesinde sivil havacılık ile ilgili ön lisans programı bulunan üniversitelerin değil, doğrudan MYO'ların miyon cümlelerinin analizine karar verilmiştir. Belirlenen 51 MYO'nun kurumsal internet sitelerinden miyon cümleleri taranmıştır. Bu sürecin sonucunda 18 MYO'nun internet sitesinde miyon ifadesine rastlanılmadığı için kapsam dışında bırakılmalarına karar verilmiştir. Ayrıca bir üniversite havacılık eğitimini sürekli eğitim merkezi aracılığıyla verdiği için yine kapsam dışında bırakılmıştır. Bu durumun sonucunda araştırmada incelenmek üzere 29 farklı üniversiteden toplam 32 MYO'nun miyon cümleleri bulunmaktadır.

### 2.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmadan, elde edilmesi hedeflenen bilgiler dikkate alınarak nitel bir araştırma yöntemi olan içerik analizi ile yapılmasına karar verilmiştir.

İçerik analizinin kullanılma sebebi, toplanan verilerin açıklanmasında yardımcı olacak kavram ve ilişkilere ulaşmaktadır. Bu çerçevede, birbirine benzeyen veriler, birtakım tema ve kavramlarla bir araya getirilerek okuyucular tarafından anlaşılabilir bir şekilde düzenlenerek yorumlanmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227).



Araştırmada incelenmek üzere ele alınan 32 miyon cümlesi Pearce ve David tarafından ortaya konulan; 1.müşteri, 2.ürün, 3.pazar 4.teknoloji, 5.varlığını sürdürme ve büyüme, 6.felsefe, 7.benlik kavramı, 8.kamusal imaj ve 9.çalışanlar şeklindeki miyon cümlelerinin dokuz bileşeni kapsamında değerlendirilmiştir.

MYO'ların miyon ifadelerinin içerik analizi araştırmacı tarafından belirli bir aralıkla iki defa yapılmış ve birbiriyle karşılaştırılarak son halini almıştır. İçerik analizi yöntemine göre her bir miyon ifadesinin, dokuz bileşenden birini içerip içermediğine karar verilmiştir. Eğer miyon ifadesinde bileşenin bulunduğuna karar verilmişse (1); bulunmadığına karar verilmişse (0) kodlanarak Tablo-2 oluşturulmuştur. Bu tabloda her bir MYO'nun miyon cümlesinin kaç bileşenden oluştuğu ve yüzde oranları ile miyon ifadelerindeki bileşenlerin sayı ve yüzde oranları da görülebilmektedir.

Ayrıca araştırmaya konu olan 32 MYO'dan bünyesinde bulundurduğu havacılık ön lisans programlarından en az birinde SHGM yetkisi bulunan ve bulunmayan okullar belirlenmiş ve Tablo-2'de gösterilmiştir. MYO ifadesinin olduğu kutucuk renkli ise en az bir ön lisans programında SHGM yetkisine sahip oldukları anlaşılmaktadır, herhangi bir renk yoksa SHGM tarafından herhangi bir şekilde yetkilendirilmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo-2 'de MYO1-MYO24 arasındaki myolar devlet üniversiteleri bünyesindeki myoları göstermekte iken; MYO25-MYO32 arasındaki myolar vakıf üniversitelerini temsil etmektedir.

## **2.5. Araştırmanın Bulguları ve Yorumlanması**

Sivil havacılık alanında en az bir ön lisans programı bulunan MYO'ların miyon cümlelerinin analizi için 32 adet MYO'nun miyon cümleleri Pearce ve David tarafından ortaya konulan miyon ifadelerinin dokuz bileşeni kapsamında incelenmiş olup Tablo-2 de bütün araştırma bulguları birlikte görülebilmektedir.

Tablo-2 yatay olarak ele alındığında, MYO1'in miyon cümlesinin analizinde 4 bileşeni bir arada kullandığı ve bu durumda miyon bileşenlerinin %44'ünü kullandığı şeklinde yorum yapılabilmektedir. Tablo-2 dikey olarak ele alındığında miyon ifadelerinin birinci bileşenini miyon cümlelerinde kullanan 30 MYO'nun bulunduğu ve dolayısıyla birinci bileşenin miyon cümlelerinde kullanım oranının %94 olduğu şeklinde yorum yapılabilmektedir.

Tablo-3'de ise miyon ifadelerinin bileşen sayısının MYO sayıları üzerindeki dağılımı görülebilmektedir. Buna göre araştırmaya konu olan MYO'lardan hiçbiri aynı anda miyon

ifadelerinin 9 bileşenini kullanmamaktadır. Bileşenlerden 8 tanesini aynı anda kullanan 2 MYO, bileşenlerden 7 tanesini aynı anda kullanan 4 MYO, bileşenlerden 6 tanesini aynı anda kullanan 10 MYO, bileşenlerden 5 tanesini aynı anda kullanan 10 MYO, bileşenlerden 4 tanesini aynı anda kullanan 5 MYO, bileşenlerden 3 tanesini aynı anda kullanan 1 MYO bulunmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmada MYO miyon cümlelerinin analizinde en az 3 miyon bileşeninin birlikte kullanıldığı bulgusuna ulaşılmış olup MYO'ların % 81'nin 5 ve üzerinde miyon bileşenini kullandığı yorumu yapılabilmektedir.

Miyon bildirimlerinin işletmelerin üst yönetimi tarafından yazılması gerektiği kadar işletme içindeki diğer birimlerden de görüş alınması gerektiği belirtilmektedir. Hatta bazı durumlarda alt düzeylerdeki birimler için birim yöneticileri ya da birimde çalışan ilgili personellerin miyon ifadelerini düzenlemeleri söz konusu olabilmektedir (Çetin, 2008:52). MYO'ların miyon bildirimlerinin incelenmesi sürecinde ayrıca bağlı buldukları üniversitelerin miyon bildirimlerine de bakılmıştır. MYO'ların bir kısmında, resmi internet sayfalarında miyon ifadelerine rastlanılamamışken, üniversitelerin hepsinde miyon ifadesinin bulunduğuna ve bunların MYO'ların miyon ifadelerinden farklı olduğu bulgusuna da ulaşılmıştır.

Araştırmanın örnekleminde yer alan MYO'ların dağılımına bakıldığında devlet üniversitelerinin vakıf üniversitelerinin üç katı olduğu görülmektedir. Çalışmanın en başında MYO'ların dağılımı devlet 28, vakıf 23 iken, MYO'ların miyon cümlelerini araştırılması sürecinde devlet üniversitelerinin sadece 4'ünde miyon cümlesine rastlanılamamışken, vakıf üniversitelerine bağlı MYO'larda miyon cümlesine rastlanılamayan sayısının 15 olması sebebiyle, araştırmanın örnekleminde 24 devlet, 8 vakıf üniversitesine bağlı toplam 32 MYO çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu durum devlet üniversitelerinde miyon ifadelerine daha fazla önem verildiğinin düşünülmesine neden olmuştur. Ayrıca miyon bildirimlerinde en fazla 8 ve 7 bileşenin bulunduğu bütün MYO'larda yine devlet üniversiteleri bünyesindeki MYO'lardır.

**Tablo 2 Meslek Yüksekokullarının Miyon Cümlelerinin İçerik Analizi ve  
Miyon Cümlelerindeki Bileşenlerin Sayı ve Oranları**

	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<b>TOPLAM</b>	<b>%</b>
<b>DEVLET</b>	MYO1	1	1	1	1	0	0	0	0	4	44%
	MYO2	1	1	1	1	0	1	1	1	7	78%
	MYO3	1	1	0	0	0	1	1	1	5	56%
	MYO4	1	1	0	1	0	1	1	0	5	56%
	MYO5	1	1	0	1	0	1	1	1	6	67%
	MYO6	1	1	0	1	0	1	1	1	6	67%
	MYO7	1	1	0	1	1	1	1	0	6	67%
	MYO8	1	1	0	1	1	1	1	1	7	78%
	MYO9	1	1	1	1	0	1	1	0	6	67%
	MYO10	1	1	1	0	0	1	1	0	5	56%
	MYO11	1	1	1	0	0	1	1	0	5	56%
	MYO12	1	1	1	1	0	1	1	0	6	67%
	MYO13	1	1	0	0	0	1	1	1	5	56%
	MYO14	1	1	1	1	1	1	1	1	8	89%
	MYO15	1	1	1	0	0	1	1	1	6	67%
	MYO16	1	1	1	0	0	1	1	0	5	56%
	MYO17	1	1	1	0	0	0	1	0	4	44%
	MYO18	1	1	1	0	0	1	1	1	6	67%
	MYO19	1	1	1	0	0	0	1	0	5	56%
	MYO20	1	1	1	0	1	1	1	1	7	78%
	MYO21	1	1	1	0	1	0	1	0	5	56%
	MYO22	1	1	1	1	0	1	1	1	7	78%
	MYO23	1	1	0	1	0	1	1	1	6	67%
	MYO24	1	1	1	1	1	1	1	1	8	89%
<b>VAKIF</b>	MYO25	0	1	0	0	0	1	1	0	3	33%
	MYO26	1	1	1	0	1	0	1	1	6	67%
	MYO27	0	1	1	0	0	1	1	0	5	56%
	MYO28	1	1	0	1	0	1	1	0	6	67%
	MYO29	1	1	0	0	0	1	1	0	4	44%
	MYO30	1	1	0	0	0	1	1	1	5	56%
	MYO31	1	1	0	0	0	1	1	0	4	44%
	MYO32	1	1	0	0	0	1	1	0	4	44%
<b>TOPLAM</b>	<b>30</b>	<b>32</b>	<b>18</b>	<b>14</b>	<b>7</b>	<b>27</b>	<b>31</b>	<b>15</b>	<b>3</b>		
<b>%</b>	<b>94%</b>	<b>100%</b>	<b>56%</b>	<b>44%</b>	<b>22%</b>	<b>84%</b>	<b>97%</b>	<b>47%</b>	<b>9%</b>		

**Tablo 3 Miyon İfadelerinin Bileşen Sayısına Göre MYO'ların Sayısı ve Yüzde Dağılımı**

Miyon İfadelerinin Bileşenlerinin Sayısı	MYO Sayısı	Yüzde Dağılımı %
9	0	0
8	2	6%
7	4	13%
6	10	31%
5	10	31%
4	5	16%
3	1	3%
2	0	0
1	0	0
0	0	0

**Tablo 4 SHGM Yetkisine Sahip MYO'larda Miyon İfadelerinin Bileşenlerinin Sayısı**

SHGM Yetkisine Sahip MYO'lar	Miyon İfadelerinin Bileşenlerinin Sayısı
MYO 5	6
MYO23	6
MYO 26	6
MYO 28	6
MYO 11	5
MYO 30	5
MYO 17	4
MYO 31	4
MYO 32	4

SHGM yetkisine sahip MYO'lardaki bileşen sayısına bakıldığında araştırmaya konu olan ve bünyesinde en az bir programda SHGM yetkisi bulunan MYO'ların sayısının 9 olması, henüz bu alanda bir izomorfizmin başlangıç aşamasında olduğuna işaret etmekle beraber, bu MYO'lardan 4 tanesinde 6 bileşen bir arada kullanılmış, 2 tanesinde 5 bileşen bir arada kullanılmış ve 3 tanesinde 3 bileşen bir arada kullanılmıştır. Başka bir ifadeyle SHGM yetkisi kapsamında ele alınan MYO'larda bileşen sayısı 3 ila 6 arasında değişmekte, bu da SHGM yetkisinin miyon ifadesinin bileşen sayısını doğrudan etkilemediğini düşündürmektedir. Miyon ifadelerinin 8 ve 7 bileşinini ayna anda kullanan okullar SHGM yetkisine sahip olmayan ve devlet üniversitelerine bağlı MYO'lardan oluşmaktadır. Dolayısıyla miyon cümlelerinde YÖK'ün zorlayıcı izomorfizm oluşturduğu ve devlet üniversitelerinin bu konuda daha fazla özen gösterdiği sonucuna varılabilmektedir.

**Tablo 5 Miyon İfadelerindeki 9 Bileşenin Kullanım Sayısı ve Oranı**

Miyon ifadelerinin 9 bileşeni	Kullanım Sayısı	Kullanım Oranı
Müşteriler	30	94%
Ürünler/ hizmetler	32	100%
Pazarlar	18	56 %
Teknoloji	14	44 %
Hayatta kalma (sürdürülebilirlik), büyüme ve kârlılık	7	22 %
Felsefe	27	84 %
Benlik Kavramı	31	97 %
Kamusal imaj	15	47 %
Çalışanlar	3	9 %

Miyon ifadelerinde bulunması gereken 9 bileşenin araştırmaya konu olan MYO bildirimlerinde kullanılmalarına ilişkin sayısal bilgiler Tablo-5 'te gösterilmektedir.

Daha önce ağırlıklı olarak sanayi işletmelerinde kullanılan Pearce ve David tarafından geliştirilen 9 bileşen Üniversitelerin/MYO'ların da bir eğitim işletmesi olması durumuyla bu araştırmada kullanılabilceği fikrini doğurmuştur. Bu araştırmada 9 bileşenin kullanımını aynı zamanda 2547 sayılı kanunla tanımlanan Yükseköğretim Kurumlarının amaç ve görevleri ile ilişkilendirilmektedir. Aşağıda tablolarda yer alan ifadeler MYO'ların miyon cümlelerinden örneklerdir.

1. *Müşteriler*: MYO'ların müşterileri öğrenciler, eğitim almak isteyen bireyler olarak ele alınmıştır. YÖK'te bu bileşene karşılık gelecek kavram insangücü şeklinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda miyon cümlelerinde birey, insan, insan gücü, öğrenci, ara eleman vb kavramlara dikkat edilerek değerlendirme yapılmış ve sonuçta miyon cümlelerinde bu bileşenin kullanım oranı % 94 olarak bulunmuştur. Sadece iki MYO'da kullanılan miyon cümlesinin müşteriler bileşenini içermediği sonucuna varılmıştır.

**Tablo 6 Müşteri Bileşeni İçeren Miyon Cümlelerinden Örnekler**

1	<i>"Eğitim verdiğimiz tüm programlardaki öğrencilerimizi..."</i>
2	<i>"... kurum veya kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirerek..."</i>
3	<i>"... değerlere sahip nitelikli ara elemanlar yetiştirmek."</i>

2. *Ürünler/ Hizmetler:* Bir Yüksek Öğretim Kurumunun amaçlarının, eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmak, bilimsel araştırma yapmak, insan gücü yetiştirmek vb. şeklinde ele alınarak yapıldığı bu çalışmada bu bileşenin kullanım oranı %100 olarak değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamındaki bütün MYO'lar misyon cümlelerinde verdikleri hizmetleri belirtmişlerdir.

### Tablo 7 Ürün/Hizmet Bileşeni İçeren Misyon Cümlelerinden Örnekler

---

1 *"...havacılık personelleri yetiştiren öncü bir eğitim kurumu olmaktır."*

---

2 *"... bilimsel gelişmeye katkı sağlamaktır."*

---

3 *"...sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda nitelikli ara insan gücü yetiştirmek,..."*

---

3. *Pazarlar:* İşletme literatüründe işletmenin ürünlerinin hangi pazarlarda sunulacağı araştırılırken, bu çalışmada bu bileşen MYO kapsamında verilen eğitimin ulusal veya uluslararası nitelik taşıması olarak değerlendirilmiştir. Bu bileşenin çalışma kapsamındaki MYO'ların misyon cümlelerinde kullanım oranı %56 olarak bulunmuştur.

### Tablo 8 Pazar Bileşeni İçeren Misyon Cümlelerinden Örnekler

---

1 *"...iş dünyasının ihtiyaç duyduğu, uluslararası standartlarda mesleki ve teknik beceriye sahip..."*

---

2 *"...ulusal ve uluslararası düzeyde eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmak..."*

---

3 *"...ulusal ve uluslararası düzeyde nitelikli insan gücü yetiştirmektir."*

---

4. *Teknoloji:* Teknoloji kullanımı işletmeler için çok önemlidir. Bu çalışmada ele alınan teknoloji bileşeni YÖK'ün belirttiği gibi teknoloji üretmek ya da bu teknolojiyi kullanabilecek insan gücünü yetiştirmek şeklinde ele alınmıştır. Teknoloji bileşeninin araştırma kapsamındaki kullanım oranı % 44 olarak bulunmuştur.

### Tablo 9 Teknoloji Bileşeni İçeren Misyon Cümlelerinden Örnekler

---

1 *"... her türlü bilgi ve beceri düzeyine sahip, teknolojiyi kullanabilen..."*

---

2 *"...katkıda bulunacak yeni teknolojilerin geliştirilmesinde ve uygulanmasında..."*

---

3 *"... evrensel nitelikte bilgi ve teknoloji üreten..."*

---

5. *Varlığını sürdürebilme, büyüme ve kârlılık*: Her işletmenin en temel amacı varlığını sürdürebilmek, büyümek ve gelişmektir. Üniversiteler daha çok topluma hizmet ettikleri için üniversitelerin temel görevlerinden biri ülkelerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu doğrultuda bu bileşen üniversitelerin ülke kalkınmasına katkı sağlama boyutuyla ele alınmıştır ve çalışmadaki kullanım oranı %22 olarak bulunmuştur.

### **Tablo 10 Varlığını Sürdürebilme, Büyüme ve Kârlılık Bileşeni İçeren Miyon Cümlelerinden Örnekler**

---

1 “... bölgesel kalkınmaya katkı sağlayarak, kamu ve özel kesimin ara elemanı...”

---

2 “...yerel ve bölgesel düzeyde ekonomik ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayıcı...”

---

3 “... Türkiye'nin sosyal ve ekonomik dönüşümüne katkıda bulunan bir akademik birim olmak...”

---

6. *Felsefe*: Bu bileşen ile anlatılmak istenen işletmelerin temel inançları, değerleri, istekleri, ahlaki değerleri ile etik öncelikleridir. İşletmenin kurum kültürünü de yansıtmaktadır. Üniversitelerin felsefesi de nasıl bir ideolojide faaliyetlerini yürüttüğü ile ilgili olmaktadır. Bu bileşen %84 gibi yüksek oranda çıkmıştır.

### **Tablo 11 Felsefe Bileşeni İçeren Miyon Cümlelerinden Örnekler**

---

1 “... teknolojiyi, sanatı ve kültürel değerleri insanlığın hizmetine sunan girişimci bir yüksekokul olmaktır.”

---

2 “...yeniliğe açık, uygulamaya dönük, istihdam odaklı eğitim-öğretim anlayışıyla etik ve millî değerler doğrultusunda...”

---

3 “...sivil havacılık etik ve ahlakını özümsemiş, toplumdaki her bir ferden havacılık hizmetini en üst kalitede alabilmesini sağlayan...”

---

7. *Benlik Kavramı*: Kuruluşun ayırt edici/temel yetkinliği veya büyük rekabet avantajı olarak tanımlanan bu kavram, felsefe bileşeniyle de yakından ilgilidir. Sanchez-Barrioluengo,(2014:1762) üniversitelerin temel yeteneklerinin eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma olduğunu belirtmektedir. Bunlar aynı zamanda üniversitelerin sunduğu hizmetin kendisidir. Miyon cümlelerinde üniversitelerin eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma

hizmetlerinin nasıl nitelendirildiği araştırılmış ve bu doğrultuda değerlendirilmiştir, çıkan sonuçlara göre bu bileşen %97 oranında kullanılmıştır.

### Tablo 12 Benlik Kavramı Bileşeni İçeren Misyon Cümlelerinden Örnekler

- 1 “...yeniliğe açık, uygulamaya dönük, istihdam odaklı eğitim-öğretim anlayışıyla.....”
- 2 “...bilim ve teknolojiyi etkin kullanarak araştırma ve eğitim hizmetlerini geliştirmek...”
- 3 “...insan odaklı bir eğitim anlayışıyla üstün nitelikli bireyler yetiştirmek...”

8. *Kamusal İmaj*: İşletmenin kurumsal imajı sosyal, toplumsal ve çevreye karşı duyarlılıkları ile ilişkilendirilmektedir. Bu doğrultuda Üniversitenin kamusal imajı üniversitenin topluma ve çevreye olan sosyal sorumluluğu ve duyarlılığıyla ilgili olmaktadır. Bu bileşenin çalışmadaki kullanım oranı %47 olarak bulunmuştur.

### Tablo 13 Kamusal İmaj Bileşeni İçeren Misyon Cümlelerinden Örnekler

- 1 “toplumsal değerlere saygılı bireyler yetiştirmektedir.”
- 2 “Toplumun her sınıfı için eğitim-öğretim fırsatlarını ulaşılabilir kılan.....”
- 3 “halk sağlığı ve çevre sorunlarına duyarlı, katılımcı, paylaşımcı....”

9. *Çalışanlar*: Çalışanların işletmenin değerli bir varlığı mıdır? sorusu sorularak işletmenin çalışanlarına karşı olan sorumluluğu anlatılmak istenmiştir. Bir üniversitenin bünyesindeki en önemli çalışanlar kuşkusuz öğretim elemanları olan akademik personelidir. Bu bileşen bu çalışma kapsamında incelenen MYO'larda %9 gibi oldukça düşük bir oranda bulunmuştur.

### Tablo 14 Çalışanlar Bileşeni İçeren Misyon Cümlelerinden Örnekler

- 1 “...öğretim görevlilerinin bilimsel çalışmalarına destek sağlamak...”
- 2 “...yüksek bilgi ve deneyime sahip seçkin ve profesyonel akademik kadromuz...”
- 3 “... topluma hizmet üreten bilim insanların rehberliğinde gerçekleştirdiği eğitim-öğretimle...”



Genel olarak araştırma bulgularına bakıldığında ön plana çıkan bileşenlerin sırasıyla hizmetler, benlik kavramı, müşteriler ve felsefe oldukları görülebilmektedir. Pazar, kamusal imaj ve teknoloji bileşenlerinin orta düzeyde kullanıldıkları, sürdürülebilirlik bileşeninin az kullanıldığı, çalışanlar bileşeninin ise çok az kullanıldığı dikkati çekmektedir. Çalışmada bu 9 bileşen bir arada kullanıldığı bir MYO'ya rastlanılmazken, en az 3 bileşenin birlikte kullanıldığı sadece bir MYO olduğu görülebilmektedir. Genellikle 5-6 bileşenin birlikte kullanıldığı, 5'in üzerinde bileşenin birlikte kullanıldığı MYO'ların oranının %81 olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

## SONUÇ

Sivil havacılık alanında en az bir ön lisans programına sahip MYO'ların misyon cümlelerinin içerik analizi ile incelendiği bu çalışmada, kurumsal izomorfizmin etkileri araştırılmıştır. Kurumsal İzomorfizm aynı örgütsel alanda faaliyet gösteren işletmelerin zamanla birbirlerine benzeyip, eşbiçimli olacaklarını anlatan Kurumsal Kuram bağlamında kullanılan bir kavramdır. Aynı örgütsel alanda ve benzer baskılarla, yükseköğretim hizmeti sunan sivil havacılık alanında eğitim veren MYO'larda,, YÖK yükseköğretim alanında, SHGM'de sivil havacılık alanında zorlayıcı izomorfizme neden olan kural koyucu kuruluşlardır. Dolayısıyla Üniversiteler kendi insiyatifleri dışında ortaya çıkan bu kuruluşlardan gelen talimatlara göre yaşamlarını sürdürmektedirler.

Üniversiteler kendi bünyelerinde akademik alanda profesyonelleşmenin yoğun olduğu kuruluşlardır. Aslında bu özellikleriyle üniversiteler normatif izomorfizmin içerisinde değerlendirilmektedirler. Üniversiteler bünyesindeki bütün akademik faaliyetler, müfredatlar, yönetmelikler ister istemez benzerdir. Söz gelimi YÖK tarafından yayınlanan bir ön lisans yönetmeliği olmasına rağmen her üniversitenin bünyesinde ayrıca bir önlisans yönetmeliği de bulunabilmektedir. Burada mekanizma normatiftir ve tamamen meslek ile alakalıdır.

YÖK'ün zorlayıcı izomorfizmi, üniversitelerin kendi bünyelerinden kaynaklanan normatif izomorfizm ile birlikte, en iyi uygulamaların işletmeler arasında taklit edilmesi yoluyla ortaya çıkan taklitçi izomorfizm de üniversiteler için söz konusudur. Bir nevi benchmarking olarak değerlendirilebilecek olan taklitçi izomorfizm çeşitli şekillerde kendini gösterebilmektedir. Bunlar ders müfredatları, ders içerikleri, misyon ve vizyon ifadeleri, staj eğitimleri gibi konulardır.

Bu çalışmada kurumsal izomorfizmin bütün yönleri açısından MYO'ların misyon cümleleri üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Kurumsal İnternet sitelerinden alınan ve bünyelerinde en az bir havacılık ön lisans programı olan MYO'ların misyon cümleleri Pearce

ve David tarafından ortaya konulan miyon ifadelerinin 9 bileşeni çerçevesinde incelenmiştir. Bu kapsamda önce yoğun bir literatür taraması yapılarak, miyon cümlelerine ilişkin daha önceden yapılan araştırmalara değinilmiş ve çalışmayı öncekilerden ayıran özelliğın, bu 9 bileşenin ilk defa bir Yükseköğretim kuruluşunda uygulanmış olması ve daha önce üniversitelerin miyon cümleleri birçok incelenmiş iken MYO'lara ait bir miyon cümlesi incelemesinin ilk defa ortaya çıkmasıdır.

MYO'ların miyon cümleleri incelendiğinde daha önce yapılmış çalışmalara paralel olarak, miyon cümlelerinde kurumsal izomorfizmin etkilerine rastlanılmıştır. Hem bu alandaki resmi otoritelerin yayınladıkları yazılı talimatlar doğrultusunda, hem de bütün işletmelerin ister istemez birbirlerinden etkilenerek, bir diğerinde gördükleri uygulamaları taklit etmeleri yoluyla ortaya çıkan taklitçi izomorfizm, miyon cümlelerinde de kendini göstermektedir. Araştırmaya konu olan MYO'ların miyon cümlelerinde en az 5 bileşeni birlikte kullanmaları bile bu durumu doğrular niteliktedir.

Araştırmanın en dikkat çeken sonuçlarından biri miyon cümlelerinde SHGM'nin henüz YÖK kadar bir eşbiçimliliğe sebep olmadığıdır. Başka bir ilginç sonuç da araştırma kapsamındaki MYO'ların hepsi sundukları hizmetleri miyon cümlelerinde anlatırken sadece %9'luk bir kesimin akademik personele miyon cümlelerinde yer vermesidir. Verilen hizmet kadar bu hizmeti üreten akademik personele miyon cümlelerinde daha yüksek bir oranda yer verilmesi tahayyül edilmiştir.

Literatürde miyon ve miyon cümlesinin işletmeler için önemli olduğuna ve miyon cümlesinin neleri içermesi gerektiğine dair geniş bir bilgi birikimi bulunmaktadır. Ancak miyon cümlelerinin onları okuyanlar tarafından nasıl algılandığı da önemlidir. Bu hususta literatürde birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen, gelecekte yapılması planlanan araştırmalarda hem sektörel analiz, hem bunların karşılaştırılması hem de çalışan ve müşteri algılarının birlikte ele alınacağı bir çalışmanın düşüncesi oluşmuş ve sonuçları açısından merak uyandırıcı olabileceği değerlendirilmiştir.

## **KAYNAKÇA**

Acuner, T., & Genç, K. (2008). 'Türkiye' nin ve Avrupa' nın Büyük İşletmelerinin Miyon ve Vizyon Açıklamalarının İçerikleri Bakımından Karşılaştırılması. 16. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongre Kitabı Antalya: İstanbul Kültür Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, 320-324.

Antalyalı, O. L. (2007). Tarihsel süreç içerisinde üniversite miyonlarının oluşumu. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2), 25-40.

Arabacı İ.B., Şener G., (2014). Üniversitelerin Miyon İfadelerinin Tematik Olarak İncelenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2), 701-716.

Arslan, M ve Altınışik, S. (2013) İlköğretim Okullarındaki Stratejik Planların Taklitçi Eşbiçimlilik Düzeylerinin Belirlenmesi (Van ili Örneği), Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi , 3(1),1-14.

Barca, M. ve Yıldırım, M. (2003). “Vizyon ve Misyon Bildirgeleri Sektörel Rekabet Dayanaklarını Ne Ölçüde Yansıtmaktadır?”, 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Afyon, 189-190.

Bart, C. K. (1998). Mission matters. The CPA Journal, 68(8), 56-57.

Bart, C.K. (2001), “Exploring The Application of Mission Statements in The World Wide Web”, Internet Research, Vol. 11 No. 4, pp. 360-8.

Bart, C.K. and Hupfer, M. (2004). Mission Statements in Canadian Hospitals, Journal of Health Organization and Management, Vol. 18 Issue: 2, 92-110.

Bart, C. K., and Taggar, S. (1998). A Model of The İmpact of Mission Rationale, Content, Process And Alignment on Firm Performance. Innovation Research Working Group Paper, 73, 1-40.

Benowitz, E. A. (2001). Cliffs Quick Review: Principles of Management. New York, NY: Hungry Minds, Inc.

Bilaslova, R. And Lynn, M. (2007). Mission Statements in Slovene Enterprises Institutional Pressures and Contextual Adaptation. Management Decision, 45(4),773-788

Bolon, D. S. (2005). Comparing Mission Statement Content in For-Profit and Not- For-Profit Hospitals: Does Mission Really Matter? Hospital Topics: Research and Perspectives on Healthcare , 83(4):2-9.

Can Mutlu, E. ve Karaca, D. (2017). Türkiye’deki Aile İşletmelerinin Misyon İfadeleri Analizi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi, Sayı 82, 61-76.

Calfee,D. L.(1993). Get Your Mission Statement Working!. Management Review, 82(1),54-57.

Çetin, S. (2008). Çağdaş Yönetim Ve Örgütsel Başarım. (M. Ş. Şimşek, A. Çelik eds.). Stratejik yönetim. Ankara: Eğitim Kitabevi.

Coşkun, R. ve Geyik M. (2004). Küresel Firmaların Misyon İfadeleri Yerelliğe Ne Kadar Vurgu Yapıyor? 12. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Kitabı, Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, Bursa, 287-294.

Çuhadar, T. ve Özmen, H. İ. (2008). “Mission Statement Institutional Family Business: A Content Analysis”, First International Conference On Management and Economics, Epoka University, Albania.

Dağlar, H. (2019). Stratejik Planlama Kapsamında Türkiye’deki Üniversitelerin Stratejik Amaçlarının Analizi, Journal Of Emerging Economies And Policy ,4 (1), 1–12.

David, F. R. (1989). How Companies Define Their Mission.,Long Range Planning,22(1),90-97.

David, F. R. (2011). Strategic Management: Concepts And Cases. New Jersey: Pearson.

David, F. R. and David, F. R. (2003). It’s Time to Redraft Your Mission Statement, The Journal Of Business Strategy, 24(1),11-14.

David, M. E., David, F. R. and David, F. R. (2014). Mission Statement Theory And Practice: A Content Analysis And New Direction. International Journal of Business, Marketing, & Decision Science, 7(1), 95-110.

DiMaggio, P. J. ve Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. American Sociological Review, 48(2), 147-160.

Dinçer, Ö. (2013). Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, 9.Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.

Doğan, S. (2000). İşletmelerde Vizyon ve Miyon Bildiri Geliştirme ve Önemi, 8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri Kitabı, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F., Kayseri, 187-204.

Doğan, H. (2008). Örgütlerde Vizyon ve Miyonların Çalışanlarca Kabulü ve Adnan Menderes Üniversitesi Örneği. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(3), 93-110.

Dörtüyo, İ.T.(2015). Miyon İfadeleri Üzerinden Pazarlama Felsefelerinin Keşfedilmesi: Capital 500 Üzerine Bir Araştırma, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 11(44),189-203.

Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin Var Oluş Nedeni (Üniversitenin Miyonu), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(17), 75-86.

Erol, Y. ve Kanbur, e. (2014). Miyon ve Vizyon İfadelerine Göre Türkiye'nin İlk 100 Büyük Şirketinin Girişimcilik Özellikleri, Business and Economics Research Journal,5(3), 149-165.

Goddard, J., Robertson, D. and Vallance, D. (2012). Universities, technology and Innovation Centres and Regional Development:The Case of North-East of England, Cambridge Journal Of Economics,36, 609-627.

Graham, J. W., and Havlick W. C. (1994). Mission Statements. A Guide to the Corporate and Nonprofit Sectors. New York & London: Garland Publishing.

Karabulut, A. T. (2007). A Study on Two Fundamental Tools of Strategic Management: Mission And Vision Statements, 3rd. International Strategic Management Conference, Beykent Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü, Antalya, Türkiye, 27-37.

Karabulut Temel, E. (2007). Büyük İşletmelerin Miyon ve Vizyon İfadelerinin İçerikleri Bakımından İncelenmesi, 15. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongre Kitabı, Sakarya Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sakarya, 486- 492.

Karabulut Temel, E. ve Köseoğlu, M.A.(2010). İşletmelerin Miyon İfadelerinde Paydaşlara Yer Var Mı?: İMKB Şirketleri Üzerine Bir Araştırma, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, (27).

Katopol, P. (2016). Isomorphism And Barriers To Organizational Change, Library Leadership and Management, 30(3): 1-5.

Kemp, S. and , Dwyer, L. (2003). Mission Statements Of International Airlines: A Content Analysis. Tourism Management, 24(6), 635-653.

Koçel, T. (2018). İşletme Yöneticiliği. 17. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Kotler, P., and Murphy, P. E. (1981). Strategic planning for higher education. The Journal of Higher Education, 52(5), 470-489.

Köse, B.Ç. ve Ayhün, S.E. (2018). Kurumsal Eşbiçimlilik Kapsamında Havayolu İttifaklarının Miyon İfadelerinin İncelenmesi, Yönetim Bilimleri Dergisi , 16(32),533-550.

Köseoğlu, M.A. (2008). İşletmeler Var Olma Sebeplerini Nasıl İfade Ederler?: KOBİ'lerin Miyon İfadeleri Üzerine Bir Araştırma, Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 15(2). 89-97.

Köseoğlu, M.A. ve Karabulut Temel, E. (2008). Sektörlere Göre Miyon İfadelerinde Kullanılan Ögelerdeki Farklılaşmalar: İMKB Şirketleri Üzerine Bir Araştırma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2),71-88.

Köseoğlu, M. A ve, Ocak, S. (2010). Miyon İfadelerinde Kullanılan Ögeler İşletmelerin Sahiplik Yapısına Göre Değişir Mi?: Özel ve Kamu Hastaneleri Üzerine Bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Dergisi, S. 13(1), 63-82.

Kuzu, Ö.H.(2020). “Dünya Çapında Üniversiteler” Bağlamında Miyon-Vizyon Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 10(1), 8-23.

Leblebici, D.N. (2004). Örgüt-Çevre İlişkisinde Yeni Perspektif Arayışı: Dinamik Örgütsel Çevre ve Örgütsel Doku Hacettepe Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(2), 285-307.

Leblebici, D.N., Kurban, A. ve Sadioğlu, U. (2012). Türk Yönetim Sisteminde Bağımsız Düzenleyici Kurullar Üzerine Kuramsal Tartışmalar, Hacettepe Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(2), 81-109.

Ocak, M. ve Karabulut, B.(2017). Türkiye-İngiltere Üniversitelerinin Vizyon ve Miyon İfadelerinin İçerik Analizi İle Karşılaştırılması, Cumhuriyet Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 18(2), 113-130.

Özdem, G. (2011). Yükseköğretim Kurumlarının Stratejik Planlarında Yer Alan Vizyon ve Miyon İfadelerinin Analizi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11(4), 1869-1894.

Özdemir, A. Z. Ö. (2005). İşletmelerin Vizyon ve Miyon İfadelerindeki Eşbiçimlilik, 13. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Kitabı, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 435-436.

Özkan Canbolat, E. ve Çeliksoy, E. (2018). Kurumsal Kuramın Varsayımlarına Kamu Kesiminde Uyum Bağlamında Bir Eleştiri: Türkiye’de Sağlık Kurumları Örneği. Sayıştay Dergisi, 109, 137-160.

Özmen,H.İ., Özmen, F. ve Sakarya, Ş. (2013). Beş Yılda Ne Değişti?: Üniversitelerde Stratejik Planlama Çalışmaları (Miyon Ve Vizyon Ekseninde Karşılaştırmalı Bir Analiz), Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi ,Cilt: VIII Sayı: II, 27-39.

Öztürk, A.O., Kara, S. ve Kara, H.T. (2019). Belirsizliklerin Örgütlere Etkisi: Yeni Kurumsal Kuram Ekseninde Bir Değerlendirme, Sayıştay Dergisi, Sayı 114,33-51.

Öztürk Başpınar, N. (2020). Vakıf Üniversitelerinin Web Sayfalarındaki Miyon ve Vizyon İfadelerinde Etik Vurgular Üzerine Bir Araştırma, İşletme Araştırmaları Dergisi, , 12(1), 469-488.

Pearce, J. A., & David, F. (1987). Corporate Mission Statements: The Bottom Line. The Academy of Management Executive, 1(2), 109-115.

Powers, E. L. (2012). Organizational Mission Statement Guidelines Revisited. International Journal of Management & Information Systems, 16(4), 281-290.

Sanchez-Barrioluengo, M., (2014). Articulating The ‘Three Missions’ In Spanish Universities. Research. Policy 43, 1760–1773.

Sargut, S. (2001) Kùltürler Arası Farklılaşma ve Yönetim, Ankara: İmge Kitabevi.

Sargut, A. S. ve Özen, Ş. (2020). Örgüt Kuramlarına Genel Bir Bakış: Karşılaştırmalı Bir Çözümleme. A. Selami Sargut ve Şükrü Özen (Der.), Örgüt Kuramları.4. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi, 11-34.

Şimşek, H. ve Balcı, A. (2000). Current And Future Missions Of A University: An Institutional Case From Turkey. Mediterranean, Journal of Educational Studies, 5(1), 77-94.

Taş, M.A., Çiçek, H. ve Yastıoğlu, S. (2019). Misyon, Vizyon ve Amaçlar Bağlamında Geleceđe Bakış: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Stratejik Plan Çalışmaları Örneği, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 6(2), 544-562.

Ülgen H. ve Mirze, S. K., (2013) İşletmelerde Stratejik Yönetim, 6. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım: İstanbul.

Yıldırım, A. (2018). Örgütsel Değişimin Yönetilmesi Bağlamında "Çevre - Uyum İlişkisi" Yeni Kurumsal Kuram ile Kaynak Bağımlılığı Kuramları Arasında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 44, 89-102.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurtseven, H. R., (2003). İşletmelerde Misyon İfadesinin Stratejik Yönü: Türkiye’ deki Beş Yıldızlı Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma, 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Afyon, 179-188.

Zayımoğlu Öztürk, F. ve Arslan, M. (2014). İlköğretim Okullarındaki Stratejik Planların Taklitçi Eşbiçimcilik Düzeylerine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, XI(1), 96-113.